

Clematis

Algemeen:

naam komt van het Griekse rank (klema)
geslacht van klimmende en kruipende planten uit de ranonkelfamilie (Ranunculaceae) meer dan 250 soorten

Variëren sterk: -van vorm

-zijn bladverliezend of wintergroen

-struikachtig of kruidachtig

komen overal voor: Europa, Indië, China, Groot Britannië, Australië, Nieuw Zeeland, Amerika

eerste kwekerijen:midden 19 de eeuw in Engeland in Jackman'skwekerij zagen343 clematissen het levenslicht (er zijn nu nog 8 te koop)

daarna: door toedoen van de verwelkingziekte, verloren de tuinier en de kweker interesse in de plant

na meer dan een eeuw terugkomst door: -meer hygiëne

-beter advies

-opkomst van de fungiciden

soorten: indeling, herkenning en naamgeving is zoals met vele planten, moeilijk de wilde soorten staan onder populaire naam zowel in de literatuur en in de winkels aldus vermeld

de meeste soorten die wij kennen zijn kruisingen (C. florida, C. patens, C. lanuginosa, C. fortunei en de C. standishii(zijn gekend voor grote bloemen, goede geur, of uitbundige bloei)

Kenmerken: - bloei: in lente, zomer en herfst

- bladeren: meestal enkelvoudig of geveerd

- bloemen: kleur: meest voorkomend: donker blauw, paars en violet, roze, zuiver wit, licht blauw, geel en rood

kroonbladeren: van vier tot acht

opm.: standplaats bepaalt kleur: hoe meer licht hoe intenser de kleur van de bloem

samenstelling:meestal enkel,sommige hybride dubbel

bloemig,daarnaast enkel en dubbel klokvormig

opm.: hoe kleiner de bloemen hoe meer per struik (1500 -100

- pluizige zaadknoppen/zaaddozen: vele clematissen hebben na de bloei

zijdeachtige, decoratieve zaadknoppen

- hoogte: 8 cm C. marmoraria tot 12 m C. montana'grandiflora'

-Winterhardheid: zeer winterhard: C. Alpina en C. Macropetalla

middel winterhard: C. fargesii en de C. recta (inheems zuid en centraal europa)

niet winterhard: C. viticella, C. X jouiniana, C. orientalis,

C. armandii en C. tagutica

(in de herfst (30-40 cm) snoeien en bedekken met stro)

opm.: cultivars voor ons klimaat: Victoria, HagleyHybrid,

Jachmanii, Perled'Azur, Niobe, Gipsy Queen, Contessede Bouchaud, Villede Lyon

bij extreme koude clematis in een pot op een vorstvrije plaats overwinteren

-Snoeien: soorten clematissen vragen allemaal een andere wijze en tijdstip van snoeien= eerst opzoeken welke soort clematis men heeft

3 groepen:

Groep A: Bloeiërs op nieuwe twijgen= de grootbloemige clematissen die ganse zomer (juli-eind september) bloeien op het hout dat de struik hetzelfde jaar heeft geproduceerd
snoeien na de winter (februari/half maart) op 20-25 cm boven de grond

soorten: Campanella (bladverliezend), Diversifolia, Flammula, Florida, Heracleifolia, Integrifolia, Jackmanii (het merendeel), Tangutica, Texensis, Viorna, Vitalba, Viticella, Patens (soorten op jonge scheuten)

Groep B: Bloeiërs op oude twijgen= grootbloemige clematissen (cfr Cl. 'Red Star') of kleinbloemige clematissen en bloeien in mei/juni

bloeien op twijgen van vorige jaar = licht snoeien na debloei
soorten: Armandii, Atragene, Cirrhosa, Fosteri, Montana, Patens (soorten op oude twijgen: snoeierug tot op 75 cm)

Groep C: wintergroene clematis (cfr Campanella en Armandii-soorten) bloeien vroeg in het voorjaar op oude twijgen. Na de bloei een stukje terug snoeien (= niet winterhard)

-algemene teeltvoorwaarden: - houden van kalkgrond en een humusrijke bodem

- zijn sterk en groeien goed tot uitbundig
- vragen een dikke laag mulch op de wortels
- vraagt een bescherming van de stambasis de rest vraagt volle zon
- vermeerdering: stekken of afleggen

-standplaats: de meeste Clematis soorten groeien met het loof en bloemen in de zon en de wortels in een koele en vochtige bodem

- toepassing: - als solitair of in de combinatie met klimrozen of groene klimplanten aan heesters, muren, pergola's of hangend aan hekjes

- in de border als bodembedekker in een rotstuijn

vb.: Cl. 'Sapphire digo', Cl. 'Columbiana'

-afhangend over muurtjes en bermen

vb.: Cl. Armandii 'Apple Blossom'

- als winter versiering (zaadpluizen)

- gesteund in potten vb.: Cl. 'Shimmer'

-Classificatie: hierover is men niet uitgepraat, hier volgt een poging om de clematis systematisch in te delen

De laatste nieuwe classificatie ziet er als volgt:

Groep 1 : grote bloemen

A. vroegbloeiend

B. laatbloeiend

Groep 2: kleine bloemen

A. vroegbloeiend

B. laatbloeiend

1. groenblijvende groep

1. kruidachtige groep

2. Alpina groep

2. Viticella groep

3. Macropetalagroep

3. Texensisgroep

4. Montanagroep

4. Orientalisgroep

5. rotstuijn groep

5. late klimmers groep

vroege grootbloemige hybriden, mei - juni of juni - juli (**groep 1 A**) zijn kruisingen van Patensmet Floridaen of Lanuginosa.

De meeste bloeien eind voorjaar - begin zomer en later in de zomer opnieuw

Enkel bloemige: vb.: Mrs Cholmondeley: 3-4 m, lichtblauw, 6

Mme Le Coultre: 3,5m, wit, 6-7

Rouge Cardinal: 3m, rood, 6-7

T.H.E. Young: 2,5 m, blauw

Henryi: 3,5m, wit

Jackmanii: 3m, paars blauw, 6-7

The President: 3-4m, licht blauw, 5-6

Guernsey cream: 2,5m, romig, 5-6

Nelly Moser: 3m, licht roze donkere streep, 6-7

Niobe: 3m, karmijn rood, 5-6

Dubbel: vb.: Belle of Woking: 2,5m, licht lila

Vyvyan Pennell: 3m, fluweelachtig, purper

Duchess of Edinburgh: 2,5m, groenig wit

Multi Blue: 2,5m, paarsblauw, bloemen houden lang

Royalty: 2m, diep violet

Countess of Lovelace: 2,5 m, zacht blauw

tweede bloei in late zomer geeft enkele bloemen te sterke snoei

geeft alleen enkele bloemen in de late zomer

Snoei: eind winter uitdunnen om een gelijkmatig gestel te vormen van een of

twee jaar oude stengels

alle zijtakjes uitsnoeien

gesteltak en zijtakken terug snoeien op dikke ogen NIET TE KORT! =

LICHTE SNOEI

TIP: -sommige takken of scheuten later snoeien, verlengt het bloeiseizoen

-planten aan heesters die niet of weinig gesnoeid worden

-kunnen na eerste bloei lichtjes teruggesnoeid worden maar voor de langste dag

vroege klein bloemige bloeiers, eind winter lente (**groep 2 A**)

Cl. Armandii: vb.: Cl. Armandii Snowdrift'(wit), Cl Armandii

'Appleblossom'(rose)

-wintergroen tot 6m

-zeer geurig, beschut planten(=niet winterhard)

Cl. Alpina: vb.: Cl. Alpina 'Columbine2-3m' (blauw), Cl. Alpina 'Francis rivis'

(licht-blauw) 4m (hebben enkele bloemen)

Cl. Macropetala: vb.: Cl. Macropetala 'Bleu Lagoon'(diep blauw) 3m,

Cl. Macropetala 'Mackham'sPink'(roze) 3m

hebben dubbele lantaarn bloemen

Cl. Montana: hebben enkele bloemen(4 bloemblaadjes) zijn geschikt om

grote vaste elementente bedekken

vb.: Cl. Montana 'Grandiflora'(wit) bloemen 8 cm tot 8 m

Cl. Montana 'Elisabeth'(licht roze) vanille geur 10 m

Cl. Montana 'Warwickshire'(roze) bronsgroen blad 10m

Cl. Montana 'Tetrarose'(rosegrote bloemen) geurig

bronsgroen blad tot 8m

Cl. Vitalba: inheemse bosrank wilde plant (juni-sept) 3-15m

amandel geur, wit, voor groei in bomen

Snoei: - normaal niet snoeien

- indien nodig direct na de bloei

- sterk terugsnoeien kan behalve bij de montana's (nooit in verhouten stengels knippen)
- te dichte groei uitdunnen tot goede knop, maar laat steeds enkele stengels zitten

laat grootbloemige bloeiers, juli tot eind sept. **(groep 1 B):**

- vb.: Cl. Ernest Macklam: 4m, magenta rood
- Cl. Perle d'Azur: hemelsblauw, 3m, over hekken hangend
- Cl. Ville de Lyon: 3m, licht snoeien, mooi als vrije bloeier
- Cl. Gipsy Queen: 3m, purper
- Cl. Comtesse de Bouchaud: paars, 3m, voor pot

klein bloemige laatbloeiende **(groep 2B)**

Kruidachtigen: slingeren niet = voor in de border of over een muurtje te laten hangen

Vb.: Integrifolia-rosea: rose eerst blauw dan roze 1m, roze klokjes met blauwe gedraaide bloemblaadjes

Herbaceous Crépuscule: piepkleine buisachtige bloempjes met zoete geur, wit lila, 1m

Viticella's: vb.: Cl. Viticella's 'Purpurea Plena Elegans': dubbel rood 3m, bloeit weken lang

Cl. Viticella's 'Etoile': violet donker paars 4m, tegen planten met een lichtkleurig blad

Cl. Viticella's 'Mme Julia Correvon': 3,5m, grotere bloemen en langdurige bloei

Cl. Viticella's 'Kermesina': donkerrood 3m, mooi in volle zon

Texensis: vb.: Cl. Texensis 'Etoile rose': op hoge steunen 2,5m, diep roze

Cl. Texensis 'Betty Corning': 2,5m lila

Cl. Texensis 'Duchess of Albany': tulpvormig 3m

Rectapurpurea: 1,5m witte bloemen, paarsgrijs blad witte bloem

ClemX Durandii: zeer mooi paars blauwe kleine bloem 5cm bloeit lang tussen en door kleine heesters laten groeien

snoei: Texensis en kruidachtigen: sterven in de winter af afsnoeien op 30 cm boven de grond (recht afknippen) bij groeistart

uitlopers niet snoeien (grondscheuten)

tip: - verlengen van de bloeiperiode viticella's en enkele laatbloeiende grootbloemigen: jonge scheuten van 30-50 cm tot de helft terugsnoeien (alleen voor clematis die geen tweede bloei hebben)

- combinatie met heesters: snoei niet op 30 cm maar 80 cm

andere schoonheden: allen midden tot laat bloeiend

vb.: Cl. 'Paul Farges': bloeit 2-3 maanden, 6-8m, wit romig, zeer mooie bos meeldraden

Cl. Flammula: kleine witte geurende bloempjes, 5m, 8-9 (beschut)

Cl. Rehderiana: einde zomer, zoete geur, klokken, 6m

Cl. Sieboldiana: niet wintervast (lijkt op de bloem van de passieflora)

Cl. Tangutica: 3,5m geel, veel licht 7-9 (lage muren)

Cl. Bill Mackenzie: 7m geel, de beste aangaande herfstbloei en zaadhoofden

- planten in combinatie met Clematis

Clematis is bij alle planten te combineren

- Wij letten erop dat:
- bloemvorm en de kleur van beide planten met mekaar passen als ze samen bloeien
  - de snoeitijd en methode snoeien dezelfde is
  - grondsoort, bemesting, bestrijdingsmiddelen, licht, en waterhuishouding voor beide planten ongeveer hetzelfde zijn
  - groeisnelheid gelijk is

Opm.: bij aanplant van een hoge en lage Clematis verbergt de lagere soort de kale, bloemloze stengels van de hoge soort.

Vb: Cl. Perle d'Azur/Cl. Hagley Hybrid, Cl. Gipsy Queen/Cl. Niobe)

combinatie klimrozen Clematis

- Cl. X Durandii (purperblauw) Euonymus fortunei (zilverbontblad)
  - Cl. Jackmanii (blauw) New Down (klimroos)
  - Cl. Etoile Violette (paars violet) Felicia (stamroos) (roze-geel-abrikoos+ geurend)
  - Cl. Montana (wit) Wisteria Sinensis (blauw) pergola
  - Cl. Viticella Black Prince (paars) Choisya Sundance (gele bladeren)
  - Cl. Armandii (wit, geurig, tot -10°C) Jasminum Officinale (wit, 7-10)
  - Cl. Villede Lyon + Cotinus Royal Purple (snoeien in voorjaar op gestel 75 cm voor mooie bladkleur) clematis op 50 cm aan de voet: Anthemis Wargrave (ivoor geel)
- problemen: uitzicht tijdens de winter (= dor en rommelig)
de laatbloeiende soorten en de cultivars in herfst licht en in delen te hard snoeien wat overblijft verbergen we achter andere planten (clematis houdt van voeten in de schaduw)
de zeer hoge Montana soorten (mogen niet volledig teruggesnoeid worden) planten wij het best uit alledaags gezichtsveld en gaan hem bekijken als hij in volle bloei staat
opm.: het samenklonteren van bloemen tot één grote prop kan vermeden worden door deskundig snoeien
- mythen: 1. **Clematis heeft graag de voeten in de schaduw en het hoofd in de zon**
Clematis mag zeker in de zon mag staan. De voeten in de schaduw wil zeggen dat een clematis houdt van een vochtige, doorlaatbare grond
2. **clematis vraagt een kalkachtige grond**
dat de Clematis beter groeit op een kalkachtige bodem ligt in het feit dat kalk beter vocht opslaat en vasthoudt
- kweek:
- plantgoed: meestal gestekte plantjes van 1 of 2 jaar oud stekken van 1 jaar best een seizoen in een pot houden (eventueel verpotten) en vorstvrij overwinteren in het voorjaar, als de grond goed opgewarmd is, voedsel geven en planten in volle grond
plantjes van een paar jaar oud kunnen onmiddellijk de grond in

- Verpotten: wortels van clematis best niet verstoren met de pot van de Clematis een ruimte vrijmaken in de grotere pot zodat de wortelkruit (zonder pot) er juist in past
- potgrond: elke goede potgrond is geschikt voor de clematis
- het planten:
  - grond*: licht, humusrijk, door laat baar en kalkachtig eventueel een draineren (puin) en grond verrijken met organisch materiaal (turf, GFT- compost)
  - plantafstand*: 60 cm, 45-60 cm van muur (watervoorziening)
  - plantgat*: 45 cm diameter en 60 cm diepte
  - plantkruit*: 10 cm onder de grond
  - techniek*:
    - rond de stam: een kommetje maken om regenwater naar de wortels te leiden
    - aan de wortel: ½ tuingrond ½ verteerd stalmest, potgrond, GFT-compost, turf, of een ander vochthoudend, voedselrijk substraat
    - rond en boven plantkruit: ½ tuingrond en ½ potgrond (+ handvol beendermeel = 100gr)
    - tussen wortellaag en plantlaag: een isolatielaag (1cm) van grond of turf leggen
    - in schrale grond:
      - planten verpotten in een jiffypot
      - bodem van plantgat vullen met de inhoud van een tomaten groeizak
      - rond plantkruit eveneens tomatengrond aanbrengen
    - aan een muur: steeds plant met een stok naar muur leiden (scheuten snel af)
- verplanten*: van november tot maart, loof inkorten (enkel kruidachtige twijgen)
- aan een boom*: niet aan de oppervlakte wortelend exemplaar
steeds aan de noordkant van de boom
- aan hekwerk tegen muren of vrijstaand*: gebruik van open oogklemmen vergemakkelijkt het wegnemen (onderhoud van muren of paalwerk)
Verschillende mogelijke toestellen waaraan wij clematis kwijt kunnen
- verzorging
  - Eerste 2 jaren:
    - snoeien: op 30 cm alle topscheuten weghalen zonder de knoppen te beschadigen = goed vertakte struik
bladgroei reduceren = vermindert druk op de wortels en vergroot vorming van wortelscheuten
    - water: 5 tot 10 L per week
    - mest: eerste jaar, wekelijks wat vloeibaar mest , daarna als volwassen plant bemesten verwelkingziekte voorkomen
    - steunen: zorgen voor een goede aangepaste steun

- bemesten: op een kalkrijke bodem is niet veel bemesting nodig herfst: 100 gr beendermeel + verteerd stalmest met compost
  - lente: wat stalmest inwerken, een handvol potas (kaliumcarbonaat) goed in wateren
  - midden zomer: handvol potas goed in wateren
    - lente en zomer kan men wekelijks een oplossing van water en potas toedienen
    - vermijden dat zowel organisch als kunstmest niet in contact komt met de stengels (verwelkingziekte)
    - Compost en of stalmest in een kring rond de stengel aanbrengen en inwerken
- bladvoeding: beide kanten van blad sproeien eerst halve dosis, als plant aangepast is volledige dosis
- water geven: water is zeer belangrijk van 5 tot 20 liter /week
  - water direct aan de plant (waterbuis)
- mulchen: hoofdzakelijk om vocht in grond te houden
  - paddenstoelen mest: beste, steriel en bevat kalk
  - turf: maakt grond zuur
  - verteerd mest of compost: maakt grond zuur
  - gemaaid gras: trekt nitraat uit grond
  - schors: bevat nitraten
  - inert materiaal: zwarte plastic, worteldoek, keitjes...
- ziekten en plagen
  - **verwelkingziekte**: kan op één nacht plant gans of gedeeltelijk laten verwelken
    - oorzaak: schimmel die zich razend snel verspreidt via de sapstroom in de plant en het besmette deel sterft af
    - schimmel leeft in grond en komt in plant door openingen in de steel
    - hoe houtiger de steel hoe moeilijker de schimmel kan toeslaan
  - bestrijding:
    - geregeld terug snoeien (= wortelgroei stimuleren)
    - snoeimateriaal opruimen
    - steriel materiaal rond de stam aanbrengen
    - aangetaste stengel onmiddellijk wegnemen
    - systematisch fungicide gebruiken
  - **meeldauw**:
    - oorzaak: warm en vochtig weer
    - bestrijding: fungicide
  - **insecten**: oormotten, slakken, bladluizen, rode spin, lappenvlieg (aan wortels in pot)
- voortplanting:
  - Afleggen: vroege lente voor de soorten en de grootbloemige hybriden (wortelen in herfst) door het jaar, maar hoe later, hoe langer het duurt alvorens er wortelvorming is (best in vroege lente)

- methode: - een lange stengel (afgerijpt hout) op de grond brengen
- met scherp mes een kleine zuivere snede maken in de stengel tegenover een knoop met een stokje wonde open houden
  - stekpoeder op de wonde doen
  - greppel maken en vullen met turf, stekgrond of scherp zand
  - stengel in greppel leggen vastzetten met een haak en greppel vullen
  - bedekken met een goede compost
  - uiteinde van stengel vastmaken aan stok
  - zaakje vochtig houden
  - na 6 tot 12 maanden zijn er wortels en kan het plantje losgesneden worden
  - ook kan in pot met mengsel van potgrond en grond, potgrond en turf en compost en grond

Stekken: - tijd: juni-juli als takken half verhout zijn

- steksubstraat: 50% grint en 50% stekgrond, turf, cocopeat enz. (steriel)
  1. internodium stekken: afknippen op 2,5 tot 5 cm
  2. nodium stekken: als knoppen dicht van elkaar staan
- één blad geheel en het middelste van het andere wegnemen met een scherp mes
- stekken eerst in steriel water doppen en daarna in bewortelingpoeder
- stek in plastieken pot (8cm) (tegen uitdroging) met steekplaat stekken tot de okselknop net op de aarde rust en goed aandrukken
- meerdere stekken bij elkaar vergroot de kans op succes (enkele cm van mekaar stekken)
- pot in emmerwater met fungicide dompelen
- pot afdekken met plastieken zak (verdamping)
- plastieken zak door stokjes ondersteunen om bladeren niet vochtig te laten worden
- stekken bij +/- 23°C in een propagator in de schaduw laten bewortelen 1 x week water met fungicide geven
- na vijf weken verschijnen de eerste wortelen beschermplastiek dagelijks enkele uren verwijderen en na enkele dagen weghalen
- na enkele weken de gewortelde stek verplanten in een grotere pot, toppen (vorming van nieuwe scheuten te bevorderen) op een beschutte plaats zetten
- stek 1 x week met fungicide begieten, regelmatig toppen en eventueel nog eens verpotten
- in de lente is de plant klaar om in een grote pot buiten te staan

- van een aantal soorten kan men verhoude stekken nemen in februari; deze zullen in de zomer reeds wortels hebben
- sommige soorten wortelen zelfs op water

Jaar rond onderhoud

winter: vroeg: planten

midden: alles voor planten bestellen

laat: begin planten water geven

lente: vroeg: lichte snoei vroegbloeiende groot bloemige hybriden

harde snoei van laat bloeiende grootbloemige hybriden en soorten

aanbinden, potas geven en aanwateren

midden: fungiciden spuiten

nieuwe clematis planten en stevig snoeien

begin met wekelijkse bemesting, fungicide en water geven

laat: snoei vroegbloeiende soorten

neem stekken of twijgen afleggen

blijf water, fungicide en vloeibaar mest geven

zomer: vroeg: snoei vroege grootbloemige hybriden na de

bloei (als het nodig is) blijf water, fungicide en vloeibaar mest geven

midden: potas geven en inwateren

blijf water, fungicide en vloeibaar mest geven

laat: controleer de steunen voor laatbloeiers

blijf water, fungicide en vloeibaar mest geven

september: vroeg: zaden verzamelen

twijgen afleggen

midden: stoppen met vloeibaar mest en verminderen van water

laat: waar nodig winterbescherming aanbrengen

stoppen met water geven